

Ks. Janusz Mariański, *Godność ludzka – wartość ocalona? Studium socjopedagogiczne*, Płocki Instytut Wydawniczy, Płock 2017, 204 strony (ISBN 978-83-65397-55-3)

Płocki Instytut Wydawniczy może poszczycić się edycją kolejnej książki, będącej dziełem wybitnego socjologa, Księdza Profesora Janusza Mariańskiego która wpisuje się w posługę prawdy o człowieku. Ten powszechnie uznany socjolog religii i socjolog moralności z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II podejmuje problem prawdy o ludzkiej godności. We wstępie do książki Autor napisał: „Prawda o godności każdego człowieka niezależnie od jego pochodzenia, płci, rasy, narodowości, wieku czy religii nie może być prawdą zapomnianą. Trzeba ją ocalić dla społeczeństwa i Kościoła. Prezentowane w tej książce rozważania nie rozwiązują ostatecznie kwestii, czym jest godność, ale ukazują złożoność przedmiotu badań i bogactwo problemów, które ją współtworzą” (s. 17-18).

Wystarczy zwrócić uwagę na sam spis treści, by już owo „bogactwo problemów” dostrzec w kontekście współczesnych ujęć, nie zawsze wystarczająco klarownych. Na strukturę książki składają się bowiem trzy podstawowe rozdziały: I. *Godność osobowa, osobowościowa i osobista*; II. *Godność ludzka jako wartość społeczna i sytuacje jej zagrażające*; III. *Wychowanie do wartości godnościowych*. W sumie Autor prezentuje godność jako wartość fundamentalną, odwołując się głównie do społecznego nauczania Kościoła katolickiego.

Warto zauważyć, że traktując godność ludzką także jako wartość społeczną, Książdz Profesor w swych rozważaniach uwzględnia perspektywę psychologiczną i socjologiczną. Ponadto porusza problem wychowania moralnego do wartości godnościowych, w czym – jego zdaniem – najważniejsza rola należy do rodziny jako środowiska kształtującego postawy afirmujące godność człowieka. Zaakcentowanie znaczenia rodziny w kontekście wychowania do wartości godnościowych jest ogromnie ważne i cenne zważywszy na współczesne próby kwe-

stionowania naturalnych podstaw rodziny i jej niezastąpionej roli w życiu społecznym. W tym miejscu warto przywołać słowa Autora:

„Rodzina jest pierwszą szkołą człowieczeństwa w każdej poniekąd postaci. Afirmacja osoby ludzkiej w znacznej mierze wiąże się z rodziną. Jest ona podstawową i niezastąpioną wspólnotą wychowawczą, jest środowiskiem stwarzającym najlepsze warunki do przekazywania wartości religijnych i kulturowych, które pomagają człowiekowi w ukształtowaniu własnej tożsamości. Wśród przekazywanych wartości rolę priorytetową odgrywają wartości godnościowe (poszanowanie każdej osoby ludzkiej). Cnoty rodzinne, oparte na głębokim poszanowaniu życia i godności ludzkiej, wyrażają się w konkretnych sytuacjach przez wyrozumiałość, cierpliwość, moralne wsparcie i wzajemne przebaczenie. To właśnie w rodzinie młodzi ludzie powinni dowiedzieć się tego, czym jest godność człowieka, że jest ona niepodzielna, nienaruszalna, że jest źródłem wrodzonych praw jako środków rozwoju, że jest objawem tego, co stanowi siłę duchową w człowieku” (s. 142).

Interesujące są tezy stawiane w prezentowanej książce. Ksiądz Profesor wypowiada je przede wszystkim jako socjolog, który potrafi wyjść z ciasnych stereotypów pozytywistycznego myślenia, formułując ważne rekomendacje o charakterze wychowawczym. Pisze na przykład, że dziś istotne jest nie tyle pytanie o to, jakie jest społeczeństwo, lecz o to, jak budować dobre społeczeństwo. Budowa ta wymaga wszakże odpowiednich wartości moralnych.

Autor wyraża przekonanie, że „porządek społeczny nie utrzyma się bez wartości moralnych, a moralności nie da się zastąpić mechanizmami rynkowymi, moralności nie da się uzasadnić wyłącznie ekonomicznie” (s. 120). Moralność jest niezbędna. Jego zdaniem, ma ona w sobie coś z uniwersalizmu, zaś kompetencje moralne obywateli są konieczne dla zbudowania dobrego społeczeństwa. Dlatego apeluje on, by z pola widzenia nie stracić godności osoby ludzkiej i związanych z nią wartości: sprawiedliwości, solidarności, wolności, równości, uczciwości czy prawdomówności.

Na uwagę zasługuje też obszerna bibliografia, którą Autor wykorzystał. Cytowani są nie tylko koryfeusze socjologii czy katolickiej nauki społecznej, bądź uznane autorytety z obszaru pedagogiki lub psychologii, ale także autorzy mniej znani czy prawie w ogóle nieznani, jak na przykład piszący te słowa. Przyjęta perspektywa bibliograficzna daje w miarę solidną podstawę, by uznać, że tytuł książki w pełni odpowiada prezentowanej treści, stanowiąc udane studium socjopedagogiczne.

Niewątpliwe zalety książki powodują, że powinna ona wzbudzić zainteresowanie szczególnie wśród socjologów i pedagogów zajmujących się analizą kondycji moralnej społeczeństwa. Z uwagi na rangę zagadnienia, jakim jest sprawa godności człowieka, niepodobna, by nie zainteresowali się nim studenci, dziennikarze, katecheci i politycy - pragnący uporządkować i pogłębić swoją wiedzę na ten temat.

Dzięki klarownej i usystematyzowanej narracji, posługującej się przystępnym językiem, dzieło Księdza Profesora powinno stać się przedmiotem uwagi nie

tylko specjalistów w dziedzinie nauk społecznych czy humanistycznych, ale śmiało może być rekomendowane szerokiemu gronu czytelników zatroskanych o to, by godność ludzka była wartością ocaloną.

Jan Mazur *OSPPE*